

4. Павелків Р.В. Вікова психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл.. – К.: Кондор, 2011. – 468 с.

5. Пілецький В. Комп'ютерна залежність та її вплив на сучасних підлітків / В. Пілецький // Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія. – 2011. – Вип. 16(2). – С. 46-58. [Електронний ресурс] / Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpfsp_2011_16\(2\)_8](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpfsp_2011_16(2)_8)

6. Тригуб Т.М. Медіапсихологічні чинники становлення соціометричного статусу школяра [Текст]: автореферат. дис. ... канд. психолог. Наук: 19.00.05 / Тригуб Тетяна Миколаївна; Ін-т соц. та політ. Психології НАПН України. – Київ, 2015. – 20 с.

Ткачук Ю.А.

студент,

Науковий керівник: Бацилєва О.В.

доктор психологічних наук, професор,

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ЗВ'ЯЗОК АКАДЕМІЧНОЇ УСПІШНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ І МІЖОСОБИСТІСНИХ СТОСУНКІВ У КОЛЕКТИВІ

У процесі свого онтогенезу кожна людина обов'язково проходить через такий суспільний інститут як школа. І від того, який досвід вона при цьому отримує, багато в чому залежить в її подальший життєвий шлях. У школі учень не лише одержує основи знань, а й взаємодіє з однокласниками і вчителями. Тому одним з провідних чинників, що впливають на ставлення до навчання, є психологічна атмосфера у класі і школі.

Під час навчання у навчальному закладі дитина перебуває в оточенні інших дітей і між ними складаються певні відносини, іноді досить складні. Дослідження серед дітей, що займають різне положення в системі міжособистісних відносин, показало, що існує певний зв'язок між цим положенням і академічною успішністю школяра.

Результати навчання дітей істотно впливають на міжособистісні відносини школярів. Так, досить часто дитина з низьким рівнем знань піддається глузуванню; з іншого боку, нерідко є й зворотна ситуація – дитина, що відрізняється від інших своїм розумом і іншими достоїнствами, теж може бути не прийнята групою, просто тому, що вона не така як усі [3, с. 367].

Міжособистісні відносини – це суб'єктивно пережиті взаємозв'язки між людьми, які об'єктивно проявляються в характері і способах взаємних впливів один на одного в процесі спільної діяльності і спілкування. Міжособистісні відносини – це система установок, орієнтацій, очікувань, стереотипів інших диспозицій, через які люди

сприймають і оцінюють один одного. Ці диспозиції опосередковуються змістом, цілями, цінностями й організацією спільної діяльності та виступають основою формування соціально-психологічного клімату в колективі [5, с. 430].

У сучасному науковому світі спостерігається значне зростання психолого-педагогічних досліджень, присвячених проблемі міжособистісних відносин молодших школярів. У психології існують різні підходи до розуміння даного явища, кожен з яких має свій предмет вивчення. Проблемою міжособистісних відносин займалися такі психологи як А. М. Прихожан, Е. О. Смирнова, В. Г. Утробина, Д. І. Фельдштейн, Я. Л. Коломінський, Т. А. Рєпіна, В. Р. Кисловская, Н. Н. Обозов, А. В. Кривчук, В. С. Мухіна та ін., де основним предметом були структура і вікові зміни дитячого колективу. Міжособистісні відносини, при цьому, авторами розглядаються по-різному – з одного боку, як явища внутрішнього світу та внутрішній стан людей (Я. Л. Коломінський), а з іншого – як об'єктивно пережиті, різною мірою усвідомлювані взаємозв'язки між людьми, у основі формування яких лежать різноманітні емоційні стани і їх психологічні особливості, які виникають і складаються на основі певних почуттів, що народжуються у людей по відношенню один до одного (Н. Н. Обозов).

Незважаючи на те, що проблема міжособистісних взаємовідносин між однолітками досить докладно вивчалася, і в результаті численних досліджень у цій області накопичено дуже багато даних стосовно дошкільного і підліткового віку, саме молодший шкільний вік найменш вивчений з цієї точки зору і залишається питанням відкритим періодом у генетичній лінії розвитку міжособистісних відносин.

Оскільки провідною у такому віці традиційно вважається навчальна діяльність, то дослідження, що стосуються даного вікового періоду, спрямовані переважно на вивчення психологічних здібностей, пов'язаних із нею: пізнавальних здібностей дитини, компонентів навчальної діяльності, рефлексії тощо, взаємини із однолітками досліджуються переважно у рамках навчальної діяльності, як ефективні засоби організації (Г. А. Цукерман) [3, с. 376].

Крім спілкування під час уроку молодшішколярії поза навчальним часом входять у досить складні міжособистісні стосунки, і психологічні особливості цих відносин залишаються менш вивченими. Часто той факт, що учні спілкуються вибірково залишається не дуже помітним. Однак, проведення спостереження та соціометрії дає можливість вже з перших днів помітити, що частіше всього успіхи у навчанні дуже схожі між членами однієї мікрогрупи.

Щоб забезпечити ефективний навчальний процес необхідно насамперед виявити ті чинники, які сприяють покращенню навчальних досягнень школярів. Часто серед основних причин низької академічної

успішності називають лінощі, небажання вчитися, відсутність інтересу і мотивації до шкільного навчання, захворювання, тощо. Важливим чинником навчальних досягнень учнів та формування у них позитивного ставлення до навчання є середовище, у якому вони перебувають. Крім здібностей та рівня інтелекту дитини академічний успіх та особистісний розвиток учня багато в чому залежить і від того, у якій психологічній атмосфері відбувається процес зростання і навчання дитини [7, с. 106].

Звертаючи увагу на успішність учня, потрібно бачити і те, як він ставиться до навчання, і які його власні цілі і плани. Мотивація навчання може виступити, до того ж, хорошим показником рівня психічного благополуччя учня, а також показником рівня його розвитку. Нерідко мотиви навчання учнів можуть бути вельми прозаїчними: отримати бажані подарунки від батьків, похвалу батьків і вчителів, бажання стати відмінником, виділитися серед товаришів, тощо.

Неможна не наголосити, що шкільна оцінка безпосередньо впливає і на становлення самооцінки. Діти, орієнтуючись на оцінку вчителя, самі вважають себе і своїх однолітків «відмінниками», «двієчниками» і «трієчниками», «хорошими» або «середніми» учнями, наділяючи представників кожної групи набором відповідних якостей. Оцінка успішності на початку шкільного навчання, по суті, є оцінкою особистості в цілому і визначає соціальний статус дитини [2, с. 84].

Отже, теоретичний аналіз висунутої проблеми, за даними літературних джерел, дає можливість зробити висновок, що взаємозв'язок статусу і академічної успішності учнів має своє психологічне підґрунтя. Відносини з товаришами знаходяться в центрі життя школяра будь-якого віку, багато в чому визначаючи всі інші сторони поведінки і діяльності в цілому. При певних розбіжностях в підходах авторів до проблеми міжособистісних відносин, в дослідженнях є багато спільного і головне – це безперечне визнання ролі міжособистісних відносин у формуванні особистості. Однак, дослідження міжособистісних стосунків в колективі молодших школярів з різним рівнем академічної успішності на теперішній час залишається недостатньо вивченим, що враховуючу практичну значущість та соціальне забарвлення окресленої проблеми, робить її надзвичайно актуальною та потребує подальшого вивчення.

Список використаних джерел:

1. Андрійчук О. Гармонія шкільних стосунків / О. Андрійчук // Сучасна школа України. – 2013. – Вересень, № 9. – С. 24-37.
2. Аникеева Н. П. Психологический климат в коллективе / Н. П. Аникеева – М.: Просвещение, 1989. – 224 с.
3. Дудкевич Т. В. Дитяча психологія: [навч. посібник] / Т. В. Дудкевич – К.: Центр учбової літер., 2012. – 424 с.

4. Львова Ю. Л. Творческая лаборатория учителя: [Кн. для учителя] / Ю. Л. Львова – М.: Просвещение, 1992. – 224 с.
5. Скрипченко О. В. Загальна психологія: [підручник] / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. вид. 2-ге, випр. і доп. – К.: Каравела, 2012. – 464 с.
6. Соснин В. А., Красникова Е. А. Социальная психология: [учебник] / В. А. Соскин, Е. А. Краснова; узд. 2-е – М.: ФОРУМ: ИНФРА-М, 2009 – 336 с.
7. Терлецька Л. Г. Вікова психологія та психодіагностика: [підручник] / Л. Г. Терлецька – Видавничий Дім «Слово», 2013. – 607 с.

Шевченко О.М.

*кандидат психологічних наук, доцент,
Житомирський національний агроекологічний університет*

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ КОНФЛІКТНОСТІ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Конфлікти є частиною життя. У даній роботі ми розглядаємо особливості прояву конфліктної сутності у підлітковому віці.

Незалежно від того, наскільки ми хочемо захистити дітей від конфліктів, вони обов'язково зіткнуться з ними у реальності. Конфлікт може виникнути у родині із братами, сестрами та батьками, із друзями та суспільством у цілому. Але є те, що треба неодмінно пояснити дитині – конфлікт не завжди дає негативний досвід. Пам'ятайте: конфлікт може сприяти змінам, позитивним змінам.

Загально поширеною є думка, що вік від 11 до 15 років є критичним. На цьому етапі у становленні особистості відбуваються істотні трансформації, які зумовлюють інколи ґрунтовні зміни поведінки, попередніх інтересів, відносин. Якщо це стається швидко та форсовано, то розвиток набуває стрибкоподібного і бурхливого характеру. Ці зміни супроводжуються великими суб'єктивними труднощами, що виникають у дитини. Вони викликають у неї сильні переживання, які вона не може пояснити [4, с. 115].

Потреби проявити себе у середовищі однолітків, бажання бути цікавим і привабливим, особливо для протилежної статі, і переживання з приводу зовнішності. Невідповідність зростання м'язової маси «створює» не ту зовнішність, про яку підліток мріє. Звідси виникає думка про свою фізичну недосконалість. Це протиріччя заважає підлітку займатися «публічними» видами діяльності, і може довести до нейротизму, своєрідних видів захисту.

Бажання реалізувати себе і невміння це зробити – ще одне протиріччя підлітка. Підліток відчуває дефіцит у взаємодії зі значущими